

Remissvar 20-05-2019

Ds 2019:4

Diarienummer: Ku2018/02102/DISK

Remissinstans: Antidiskrimineringsbyrå Stockholm Norr,
Rättighetscentrum Dalarna, Antidiskrimineringsbyrå Uppsala

Arbetsmarknadsdepartementet

103 33 Stockholm

Förslag till en nationell institution för mänskliga rättigheter i Sverige

Sammanfattning

Vi ställer oss positiva till inrättandet av en nationell institution för mänskliga rättigheter i Sverige. Däremot ställer vi oss frågande till om uppdraget att främja, skydda och övervaka tillräckligt utretts och följts upp i utredningen.

Vi anser att myndigheten bör kunna handlägga enskilda klagomål som är av stor vikt för de mänskliga rättigheternas genomförande i Sverige. Vi anser vidare att utredningen är något tunn och sveper med stora penseldrag kring frågor som inte är helt självklara och slutsatserna ter sig något svagt underbyggda. Inledningsvis får det läsaren att tro att vissa frågor utretts och presenterats i Delegationen för mänskliga rättigheters slutbetänkande SOU 2010:70 *Ny struktur för skydd av mänskliga rättigheter*. Vid en jämförelse saknar vi dock fortfarande en mer djupgående utredning.

Det är av stor vikt att institutionen står självständig i förhållande till regeringen. Detta bör utredas ytterligare. Det är även oklart om utredaren anser att den föreslagna MR-institutionen uppnår A-status i enlighet med Parisprinciperna.

ANTIDISKRIMINERINGSBYRÅN
STOCKHOLM NORR

RÄTTIGHETS
CENTRUM
DALARNA

antidiskrimineringsbyrå
upsala

Vi anser att:

- institutionen bör handlägga enskilda klagomål,
- institutionen bör kunna begära ut sekretessmarkerat material hos andra myndigheter och offentliga bolag,
- institutionens yttrande och rekommendationer till andra myndigheter och offentliga bolag bör ges en högre status än att endast kunna rekommendera att utredningar genomförs,
- det bör utredas vidare om institutionen bör kunna bedriva tillsyn,
- det bör utredas ytterligare om institutionen kan inneha en befogenhet som liknar Justitieombudsmannens kritikrätt,
- MR-institutionen behöver ges en egen budget på så vis att finansieringen inte påverkar resurserna för befintligt MR-arbete.

Kapitel 3 Bakgrund

Vi anser att den komparativa jämförelsen hade kunnat utvidgas. Förslagsvis kan inspiration hämtas från Kanada, där Canadian Human Rights Commission (CHRC) kan utgöra en förebild för den svenska MR-institutionen när det bland annat gäller hantering av enskilda klagomål.

Kapitel 4 Institutionens uppdrag och uppgifter

Sverige står idag utan en institution som specifikt handlägger klagomål avseende kränkningar av de mänskliga rättigheterna i en vidare bemärkelse. Vi ser gärna att MR-institutionen ska ha möjlighet att ta upp enskilda klagomål om kränkningar av de mänskliga rättigheterna, då personer som utsätts för kränkningar i dagsläget till stor del vänder sig till civilsamhället i brist på andra instanser eller ekonomiska förutsättningar. Civilsamhället ska inte behöva ansvara för uppgifter som egentligen åligger staten.

Diskrimineringsombudsmannen (DO) hänvisar i sitt automatiska svar till anmälare till de ideella antidiskrimineringsbyråerna för juridiskt stöd. De ideella lokala antidiskrimineringsbyråerna har i uppdrag att verka främjande och förebyggande mot diskriminering. Byråerna har mycket begränsade resurser för att driva rättslig process och flera av byråerna har inte tillgång till jurist eller möjlighet att driva rättsprocesser alls. Behovet av en oberoende MR-institution är därför stort. Med för stor verksamhet som koncentreras till enskilda klagomål finns en risk att verksamheten blir låst i förhållande till de områden som rör de klagomål som kommer in. Vi föreslår därför att institutionen kan utreda enskilda klagomål som kan ge vägledning för rättsläget samt i fall där det finns strukturella

och/eller systematiska brister vad gäller mänskliga rättigheter. Oavsett utfall vill vi se en närmare utredning kring detta.

Det bör även utredas om institutionen ska ha rätt att företräda part i icke-nationella instanser, såsom Europadomstolen för mänskliga rättigheter.

Vi ställer oss kritiska till att institutionen inte ska utöva tillsyn eller tilldelas andra påtryckningsmedel för att genomdriva de mänskliga rättigheterna i Sverige. Utan tillsynsansvar eller någon typ av sanktionsmöjlighet kan institutionens roll bli ytterst tandlös. Utredarna hänvisar till att ett tillsynsansvar inte är lämpligt med hänsyn till institutionens främjandeuppdrag. Vi menar att det i dagsläget finns organ som både har tillsynsansvar och främjandeuppdrag och att ett främjandeuppdrag i sig inte motsäger ett tillsynsansvar. Här kan CHRC i Kanada fungera som ett exempel på framgång. CHRC har både som ansvar att främja mänskliga rättigheter och att ta upp klagomål vid brott mot de mänskliga rättigheterna. Ett tillsynsansvar är nödvändigt för att fullfölja uppdraget att skydda de mänskliga rättigheterna.

Kapitel 6 Institutionens ledning, organisation och namn

Utredaren i förslaget konkluderar att det bästa valet är att placera institutionen som en myndighet under regeringen. Utredaren föreslår att en styrelse om sju personer väljs ut av regeringen, på förslag från rådet för de mänskliga rättigheterna, de allmänna domstolarna, advokatsamfundet och högre lärosäten. Denna styrelse ska i sin tur anställa en direktör. Vidare föreslås att det råd som ska representera en bredd inom mänskliga rättigheter och som har till uppgift att agera som rådgivande åt myndigheten ska väljas av styrelsen. I utredningen anges att rådet ska vara det forum där representation säkerställs. Vi ställer oss frågande till detta då regeringen utser styrelsen, som i sin tur väljer rådet. Vi vill se ett bättre alternativ eller att andra alternativ utreds ytterligare eftersom detta skapar risk för att det blir en viss grupp av personer som rekommenderar varandra. I övrigt ser vi positivt på att krav på styrelsemedlemmars erfarenhet regleras.

I Parisprinciperna (punkt 1.d) nämns att företrädare för parlamentet bör etableras i och få insyn i institutionens arbete. Utredaren har inte utrett hur kravet ska tillgodoses.

Avslutningsvis vill vi påpeka att om rådet ska säkerställa representation samtidigt som det inte ska bestå av individer som driver vissa intressefrågor ser vi en konflikt eller i vart fall en motstridighet i dessa resonemang. Vi tror att personer som driver vissa rättighetsfrågor för vissa grupper mycket väl kan lämna sig att ingå i rådet utifrån en nära kunskap om förutsättningarna för grupper vars mänskliga rättigheter regelbundet kränks. Vi vill därför att civilsamhällesorganisationer också ska kunna föreslå medlemmar som kan ingå i rådet. Om rådet ska väljas av styrelsen bör det alltså kunna ske på förslag från flera instanser. Exempelvis på förslag från advokatsamfundet, högre lärosäten samt organisationer från civilsamhället med ett visst antal medlemmar.

Antidiskrimineringsbyrån Stockholm Norr, kontakt@antidiskrimineringstockholm.se, 072-083 54 24,

Rättighetscentrum Dalarna, rattighetscentrum.dalarna@sensus.se, 070-497 78 04,

Antidiskrimineringsbyrån Uppsala, adu@sensus.se, 018-66 19 60.

ANTIDISKRIMINERINGSBYRÅN
STOCKHOLM NORR

= RÄTTIGHETS
CENTRUM
DALARNA

antidiskrimineringsbyrån
uppsala